

Sygn. akt: III AUa 117/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn

SSA Iwona Szybka (spr.)

Protokolant: stażysta Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2012 r. w Łodzi

sprawy **L. U.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę,

na skutek apelacji L. U.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu z dnia 14 grudnia 2011 r., sygn. akt: V U 1924/11;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 117/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 października 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. W.. zawiesił L. U. z urzędu od dnia 1 października 2011r. prawo do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia.

Odwołanie od tej decyzji wniosła L. U..

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 14 grudnia 2011r. Sąd Okręgowy w Kaliszu oddalił odwołanie.

Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach:

L. U. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 listopada 2009r. W dacie nabycia prawa do emerytury L. U. pozostawała w zatrudnieniu w Zespole Szkół (...) w O. W.. i stan taki trwa od 1 września 1980r. do nadal bez jakiegokolwiek przerwy. W aktach rentowych znajdują się kolejne zaświadczenia z zakładu pracy w oparciu o które, zwiększany był staż ubezpieczeniowy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne. Wskazał, że ustawą z dnia 16.12.2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw wprowadzona została zmiana w ustawie z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS, mocą której dodany został art. 103a. Sąd Okręgowy stwierdził, że organ rentowy dokonał prawidłowej interpretacji art. 103a i prawidłowo uznał, że ma on zastosowanie wobec

wnioskodawczyni. Przepis art. 103a stanowi, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis art. 28 ustawy wprowadzającej art. 103a, stanowi natomiast, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6, oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r. Nie może odnieść skutku powoływanie się przez wnioskodawczynię na zaskoczenie, czy pozbawienie praw nabytych. Wnioskodawczyni nadal zachowała prawo do emerytury, nie może jej natomiast pobierać dopóki nie dostarczy świadectwa pracy świadczącego o rozwiązaniu stosunku pracy. Wnioskodawczyni nie może się też powoływać na niezajomość prawa, bowiem zmiana ustawy była nagłośniona przez media, a ponadto organy rentowe wysyłały emerytom stosowne pouczenia. Sąd Okręgowy stwierdził, że utrwalone jest już orzecznictwo sądowe, że kontynuacja zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy po dniu nabycia prawa do emerytury przesądza o zawieszeniu prawa do wypłaty. Sąd Okręgowy powołał się na wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19.02.2004r., II UK 274/03 i z dnia 3.08.2005r., I UK 358/04. Także Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7.02.2006r., SK 45/04, uznał, że przepis o zawieszalności emerytur w przypadku kontynuowania zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy nie jest sprzeczny z Konstytucją. Jakkolwiek powyższe orzecznictwo dotyczyło innego stanu prawnego tj. art. 103 ust. 2a, ale obecne rozwiązanie jest powrotem do poprzedniego, zatem poglądy te zachowują pełną aktualność.

Apelację od powyższego wyroku wniosła L. U. domagając się uchylecia wyroku lub jego zmiany i przyznanie prawa do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011r.

W uzasadnieniu podniosła, że Sąd Okręgowy „nie wziął po uwagę zasady konstytucyjnej tzw. praw nabytych, orzecznictwa i doktryny w tym zakresie. W pełni te kwestie wyjaśnia wniosek senatorów VII kadencji senatu”. Ponadto, zdaniem apelującej, nie można oddzielać pojęcia prawa do emerytury od jej finansowej realizacji. Ponadto na Sądzie spoczywał zgodnie z art. 193 Konstytucji RP obowiązek zadania pytania prawnego Sądowi Najwyższemu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu albowiem Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w ustalonym stanie faktycznym sprawy i obowiązujących przepisach.

Jak wynika z odwołania i apelacji, stan faktyczny sprawy jest niesporny. L. U. w dniu 20 listopada 2009r. złożyła do organu rentowego wniosek o emeryturę. Do wniosku załączyła kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych. Z kwestionariusza tego wynika, że L. U. od dnia 1 września 1980r. do nadal jest zatrudniona w Zespole Szkół (...) w O.. Ponadto w punkcie III. 6 wniosku o emeryturę ubezpieczona podała, że pozostaje w stosunku pracy w Zespole Szkół (...) w O.. W aktach rentowych znajduje się zaświadczenie z Zespołu Szkół (...) w O. z dnia 11.02.2010r. potwierdzające zatrudnienie L. U. w tym zakładzie pracy od 1 września 1980r. do nadal. Niesporne jest też i to, że wnioskodawczyni jest od dnia 1 listopada 2009r. uprawniona do emerytury, że emeryturę tę od dnia 1.11.2009r. pobierała oraz, że nie rozwiązała z Zespołem Szkół (...) w O. stosunku pracy ani przed przejściem na emeryturę, ani w trakcie pobierania emerytury.

Zgodnie z treścią art.6 ustawy z dnia z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw(Dz.U. Nr 257, poz. 1726) w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 103 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

1. Prawo do emerytur i rent ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 103a-106.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do emerytów, którzy ukończyli 60 lat (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni), z zastrzeżeniem art. 103a.;

2) po art. 103 dodaje się art. 103a w brzmieniu: prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

W myśl natomiast art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (ustawa o emeryturach i rentach), oraz ustawy, o której mowa w art. 18 (ustawa o emeryturach kapitałowych), w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r. Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw weszła w życie 1 stycznia 2011r.

Jednocześnie zgodnie z przepisem art. 27 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. ustawodawca zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych do poinformowania osób pobierających emeryturę, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie tej ustawy, o obowiązujących warunkach pobierania emerytury w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury. Z akt rentowych wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował wnioskodawczynię o zawieszeniu prawa do emerytury z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia u pracodawcy, u którego była zatrudniona bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, jeżeli stosunek pracy nie zostanie rozwiązany przed 1.10.2011r. – bez względu na wiek emeryta i wysokość osiągniętych przychodów. Informacja ta znajduje się w decyzji z dnia 2.03.2011r. w punkcie VIII. 5. oraz w decyzji z dnia 2.06.2011r. Wnioskodawczyni nie podnosiła, że nie została przez ZUS poinformowana. Wyrazić należy przy tym pogląd, że nawet brak informacji ze strony ZUS nie byłby przeszkodą do zastosowania obowiązującego przepisu art. 103a, bowiem skuteczność tego przepisu nie została uzależniona od poinformowania ubezpieczonych o zmianie przepisów, a jest związana z faktem kontynuowania zatrudnienia. Odsunięcie w czasie – o 9 miesięcy-stosowania przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS miało na celu umożliwienie emerytom zapoznanie się z nową regulacją prawną oraz podjęcie decyzji, czy nadal chcą kontynuować zatrudnienie u tego samego pracodawcy bez rozwiązania stosunku pracy. Wbrew zarzutom skarżącej państwo nie zabrało jej emerytury. Emerytura ta będzie wypłacana od dnia rozwiązania stosunku pracy z Zespołem Szkół (...).

Obowiązująca od dnia 1 stycznia 2011r. regulacja prawna dotycząca zwieszenia prawa do emerytury w przypadku kontynuowania zatrudnienia na warunkach określonych w art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS powraca do rozwiązań, które obowiązywały w okresie od 1 lipca 2000r. do 7 stycznia 2009r. na mocy art. 103 ust. 2 a ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Pierwotnie ustawa o emeryturach i rentach z FUS nie zawierała takiego rozwiązania i w okresie od 1.01.1999r. do 30.06.2000r. nie było obowiązku rozwiązania stosunku pracy. Obowiązek ten wprowadzono z dniem 1 lipca 2000r. na mocy ustawy z dnia 21 stycznia 2000r. zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Art. 3 tej ustawy stanowił, że ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z tym że art. 2 (wprowadzający art. 103 ust. 2a) wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2000 r. Artykuł 103 ust. 2a stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis art. 103 ust. 2a był przedmiotem oceny Sądu Najwyższego z punktu zgodności tego przepisu z Konstytucją. W wyroku z dnia 11.03.2004r. (II UK 276/03) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że cel nowelizacji art. 103 ust 2a jest oczywisty, zmierza do wymuszenia na pracodawcy świadomych decyzji ponownego zatrudnienia osoby z ustalonym prawem do emerytury. Ustawodawca ma prawo wprowadzać czy też modyfikować zasady zawieszalności świadczeń emerytalno-rentowych, mając na uwadze aspekty społeczno-ekonomiczne, w tym aktualne tendencje na rynku pracy, co w żadnym stopniu nie narusza zasady demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej wyrażonej w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto Sąd Najwyższy stwierdził, iż regulacja ta nie narusza zasady ochrony

praw nabytych potwierdzonych w Konstytucji art. 67 ust. 1, albowiem nie pozbawia ona osób zainteresowanych prawa do emerytury, lecz oddziela nabycie prawa do emerytury w wyniku ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego (dożycie odpowiedniego wieku) od zawieszenia świadczenia w razie kontynuacji zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy. W przypadku istnienia przyczyny zawieszenia świadczenia (kontynuowanie zatrudnienia) konsekwencją zawieszenia prawa do świadczenia jest wstrzymanie jego wypłaty, jednak ustanie tej przyczyny powoduje wznowienie wypłaty świadczenia od miesiąca ustania. Zmodyfikowana zasada zawieszalności świadczeń nie łamie, zdaniem Sądu Najwyższego, zasady *lex retro non agit*, gdyż nie odbiera ubezpieczonemu nabytych praw do świadczeń emerytalnych, lecz zmienia - od daty określonej w art. 3 ustawy z dnia 20 stycznia 2000 r. zmieniającej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 9, poz. 118) dotychczasowe zasady ich zawieszania, wyrażające się warunkowym wstrzymaniem ich wypłaty, co jest dopuszczalne i możliwe w zaistniałych okolicznościach społeczno-ekonomicznych. Regulacja zawarta w art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej nie narusza praw nabytych. Nie pozbawia ona bowiem ubezpieczonych prawa do emerytury. Z kontynuowaniem zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy łączy konsekwencje w postaci zawieszenia prawa do świadczenia i w efekcie wstrzymanie jego wypłaty (art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej). Ustanie przyczyny zawieszenia prawa do emerytury (rozwiązanie stosunku pracy) powoduje wznowienie wypłaty świadczenia. (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 2003 r. II UK 363/02)

Zawieszenie prawa do emerytury w przypadku pozostawania w dotychczasowym zatrudnieniu jest funkcjonalnie uzasadnione i ma podstawę konstytucyjną w art. 67 ust. 1 Konstytucji, który wiąże z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego. Pracownik, który osiągnął wiek emerytalny może wybrać status emeryta lub zachować, pomimo nabycia prawa do emerytury, status pracownicy. Wskazywano wówczas na cel regulacji zawartej w art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, którym było przede wszystkim oczekiwanie zwolnienie miejsc pracy. (por. wyrok z 19.02.2004r., II UK 274/04; uchwała z 27.04.2004r., II UZP 2/04; uchwała z 10.11.2004r., II UZP 9/04). Także Trybunał Konstytucyjny wypowiadał się już w przedmiocie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej. W wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 103 ust 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji. W przywołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny ustosunkował się również do zarzutu naruszenia zasady zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady ochrony praw nabytych ubezpieczonych. Zdaniem Trybunału, ingerencja ustawodawcy w tym przypadku nie polega na zniesieniu nabytego prawa do emerytury, ani na zmniejszeniu jego zakresu, ale jedynie na wprowadzeniu dodatkowych warunków jego realizacji. Zaskarżony przepis nie narusza nabytych praw ubezpieczonych również dlatego, że nie pozbawia on ich prawa do emerytury, a tylko powoduje zawieszenie jej wypłacania w razie kontynuacji zatrudnienia u tego samego pracodawcy, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Trybunał Konstytucyjny nie dopatrył się również naruszenia zakazu retroakcji prawa. Ponadto Trybunał wskazał, że emerytura jest w założeniu świadczeniem, które zastępuje, a nie uzupełnia wynagrodzenia ze stosunku pracy i do jej istoty należy zapewnienie środków utrzymania w razie zaprzestania pracy w związku z osiągnięciem określonego wieku.

Przedstawione wyżej orzecznictwo zachowało pełną aktualność także w obecnie obowiązującym stanie prawnym. Nie ma więc żadnych podstaw do odmowy stosowania przez Sądy art. 103a jako niezgodnego z Konstytucją. Ponadto zauważyć należy, że zupełnie bezpodstawny jest zarzut, że Sąd Okręgowy wbrew treści art. 193 Konstytucji RP nie zadał pytania prawnego Sądowi Najwyższemu. Po pierwsze skarżąca nie precyzuje jakiej treści miałyby być to pytania. Po drugie zgodnie z art. 193 Konstytucji każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Artykuł ten przewiduje zatem zadanie pytania Trybunałowi Konstytucyjnemu, a nie Sądowi Najwyższemu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc apelację oddalił.

Sędziowie Przewodniczący